

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum II. Decretalium, Per Triginta Titulos Distributum, In Quo Agitur
De Judiciis, Foro Competenti, Libelli Oblatione, Mutuis petitionibus, ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1708

§. 6. An iudex quandoquè ex officio deferre possit juramentum litis
decisivum?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73001](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73001)

indirectè; ratio est; quia non potest esse simul verum: tali die in loco A. contractus à te, & me factus est; & contractus à me, & te tali die non est factus in loco A. nam secundum directè excludit primum, & vicissim: an bene stat: tali die & loco contractus à nobis factus est, & concedo, factum contractum, sed nego me quicquam nunc ex illo debere, cum solverim; quo casu, esto primum plenè probetur, adhuc stat secundum; ergo plena probatio primi non absorbet semiplenam secundi, solum indirectè contrariam.

§. VI.

An Judex quandoquè ex officio deferre possit juramentum litis decisivum?

2133.

ANte resolut. supponendum. 1. unum è litigantibus in judicio posse juramentum litis decisivum deferre parti alteri, de quo jam diximus à n. 2103. etiam post conclusionem in causa, si prius est petitum. Suppon. 2. quòd Judex parti, in judicio petenti, ut alteri deferat juramentum suppletorium, non possit negare, si aliundè petitio legitima sit; denegando enim redderet se suspectum; controversia tamen esset, qua necessitate teneatur ad hoc non denegandum? mihi videtur necessitas moralis, quam habet, ut exactè, ac citra reprehensionem fungatur suo munere; & hoc volunt leges, quando dicunt, oportere deferre; non tamen talis, quæ annullat absolutionem, vel sententiam, delatione juramenti prætermisâ, cum quandoquè dicatur, Judices solere deferre, quod appellat consuetudinem laudabilem, non omiffibilem citra reprehensionem; quæstio nunc est, an, ubi locus est juramento suppletorio, Judex, nullo litigantium petente, ex officio id deferre possit?

2134.

In hac quæstione videtur affirmandum, suppositis cæteris ad hoc requisitis, posse Judicem, absolute loquendo, uniligtantium deferre juramentum litis decisivum, etiam nullo litigantium id petente; ratio sumitur. 1. ex L. 1. ff. h. t. ibi: *sape Judices, in causis dubiis, exacto jurejurando secundum eum judicare, qui juraverit*, ubi nulla fit mentio de jurejurando exacto ad instantiam partis. 2. ex L. 3. C.

ead. per Judicem, jurejurando, causa cognita, decidi oportet; quod maxime procedit, si Judex causa cognita judicet expedirens finiendæ liti jusjurandum non esse necessarium, & ex partibus requirat, an in hoc consentiant? in casu enim, quo fieret tali recusatione, renuentem reddi suspectum; consequenter si aliunde non potest aliter ex probationibus & documentis allatis, aut etiam legibus decidi sententia, licere Judici ex officio procedere ad cogendum eum ex litigantibus, cujus juramento veritas melius innotescat; maxime, cum in c. fin. h. t. prudentiæ Judicis committatur, an Actori, vel Reo in ejusmodi casu dubio juramentum deferat?

Hinc tametsi verum sit, Judicem non debere suum officium impertiri privatis hominum utilitatibus, tanquam fini directo, nisi fuerit imploratum, ut dicitur L. 4. §. hoc autem judicium. ff. de damno infecto; hoc tamen stat, licet ex officio deferat uniligtantium juramentum suppletorium; cum hoc ipso, quòd lis coram ipso mota sit, & ut communiter solet, cum clausula (*peto mihi jus, & justitiam administrari*) imploretur ejus officium; nam ubi actio conceditur, Judex tenetur ex officio mercenario, quod actioni correlativè dicitur; ergo agendo imploratur, seu postulatur; nam *postulare* propriè hoc dicimus, *pro tribunali petere, non alibi*; & de hac imploratione, seu postulatione procedit lex 4. cit.

Quæstio autem ulterior est, in quibus causis Judex partibus deferre non possit juramentum litis decisivum; Regula est, quòd deferre possit in omnibus causis non exceptis; cum hoc jusjurandum sit de genere permissorum; & deducitur ex L. 3. §. 1. ff. h. t. ubi dicitur: *quacunque actione quis conveniatur, si juraverit, proficiet ei jusjurandum: sive in personam, sive in rem, sive in factum, sive pœnali actione, vel quavis aliâ agatur, sive de interdicto.*

Ex hoc textu videtur deduci, nec causas criminales exceptas esse; cum textus expressè dicat, *ex quacunque actione, sive pœnali, sive quavis aliâ agatur.* Sed, cum in causis criminalibus (nimirum criminaliter, seu ad vindictam publicam, intentatis, præsertim tendentibus ad pœnam

nam corporalem) requirantur probationes luce meridiana clariores, hoc est, non relinquentes Reo ullum adversus eas, iustum & probabile effugium, vel tergiversationem ad se exculpandum, non videtur huic juramento locus in ejusmodi causis; cum revera jusjurandum ab uno adversus alterum non semper inducat veritatem causæ, super qua deponitur. Accedit, quod textus in cit. L. 3. non loquatur de quacunque actione *pœnali*, sed solum intentatam *civiler*, nimirum de actione ex delicto ad pœnam, parti læsæ applicandam, quæ solum est civilis, & pœnæ persecutoria.

2137. In nulla igitur causa, *proprie criminali*, locus est arbitrio Judicis ad deferendum jusjurandum uni litigantium, juris decisivum, nisi forte, Actore non plenè probante, Judici videatur opus juramento purgationis; nam hoc ei non licet etiam in dubio causæ civilis arduæ; quælibet autem criminalis, *proprie dicta*, gravior est quavis civili etiam ardua; major est in foro recepta, ut notat Haunoldus *tom. 5. tit. 4. n. 1043.* dicuntur autem *ardua*, ac *magne*, quæ tangunt majorem partem bonorum, ut colligitur ex c. 1. *de restit. spo. liat. in 6.*

2138. An excipiantur causæ pecuniariæ? dubium est inter Doctores; non posse deferri Actori juramentum in talibus causis, tradit Menochius de Arbitrar. casu 464. n. 6. affirmant alii, si is, cui deferretur, semiplenè probavit, ex L. 3. §. 1. *ff. de jurejurand.* relatâ superius; an deferri possit à Judice in causis matrimonialibus? communis respondet negativè, ex c. *Mulier* 34. ubi ubi Gregorius IX. Mulieri, inquit, quæ in jure præstito juramento asseruit, virum talem in ipsam per verba præsentis matrimonialiter consensisse, probationes alias non habenti, viro ab ejus impetitione per sententiam absoluto, nec debes licentiam dare cum alio matrimonium contrahendi, ne auctor perjurii videaris: nec hoc ei dicimus prohibendum: ne forte, si falsum juraverit, matrimonium contingat legitimum impediri: sed suæ conscientie est potius relinquenda; cum enim etiam sponte præstito juramento in dato casu delatum non sit, propter arduam causæ (ne alter invitus cum ea vivere teneatur, & difficiles exitus invita matrimonia plerum-

quæ habeant) meritò in tali casu locus non datur juramento litis decisivo, à Judice ex officio deferendo. Præter causas criminales, matrimoniales, in quibus juramentum suppletorium Actori deferri non potest, ut dictum est, excipiuntur etiam causæ famosæ; sic Barbol. *in c. 2. de probat. numer. 48.* Layman *l. 3. Summa, tr. 3. c. 5. n. 2.*

ARTICULUS V.

De juramento in litem.

Juramentum in litem, seu affectionis (ut notavimus à n. 2007.) definitur juramentum, quo res, in judicium deducta, æstimatur, & contingit, cum quis jurat, se tanti æstimare, sibi non esse restitutum, quod pars adversa restituere jubebatur, aut res dolo ejus periit, valore non aliudè probabili nisi ex juramento Creditoris, & Actoris; unde per *litem* hic non intelligitur *judicium*, sed *res, & interesse*, in judicium deducta; hinc istud juramentum fieri potest etiam extra judicium; modo fiat deferente Judice; propter quod reducitur ad juramentum *necessarium*.

Hoc juramentum dividitur in juramentum *affectionis, & veritatis*; illud est, cum quis jurat æstimando rem secundum suam affectionem, quam erga talem rem habet, ultra realem illius valorem, v. g. commodavi tibi Codicem aliquem, mihi valde charum, quem, si tu contumaciter restituere recusas in judicio condemnatus, potest deferri mihi juramentum in litem, quo æstimem, talem Codicem fortè 20. aureis, cum in se solum valeret, & communiter solveretur tribus; & hoc in pœnam contumaciæ: istud, quo juratur æstimando rem secundum valorem, quem habet, seclusâ omni speciali affectione.

Not. autem cum ista juramenta tendant ad restituendum *interesse*, aliud esse *interesse commune*, quod scilicet non distinguitur à valore, ut, si repetam à te mihi restitui æstimationem libri, à me tibi commodati, qui dolo tuo interiit. Cum enim tali casu sæpe probari non possit valor libri, quem habet secundum se (puta, si nemo eum aliàs vidit, vel novit, aut æstimare scivit) conceditur juramentum